Maiju Mäki

Siirin vaarallinen matka

Sisällys

Siiri valmistautuu juhliin
Varo Siiri!
Komea pelastaja
Syntymäpäiväjuhlat

Oheistehtävät

JULKAISIJA: Oppimateriaalikeskus Opike, Kehitysvammaliitto ry • Linnoitustie 2 B, 02600 Espoo
puh. (09) 3480 9350 • opike@kvl.fi • www.opike.fi • Kuvat: Tiia Lehto
© 2023 Kehitysvammaliitto ry

Siiri valmistautuu juhliin

Siiri Siiliä jännitti.
Hän oli menossa syntymäpäiväkutsuille.

Aamusta alkaen Siiri oli
kaunistautunut kutsuja varten.
Hän oli kiillottanut piikkejään
ja solminut niihin rusetin.
Lisäksi hän oli etsinyt vaatekaapistaan
sopivaa juhlamekkoa.

– Liian kesäinen, liian raitainen,
sininen on poissa muodista,
Siiri tuumi peilin edessä.
Sitten hän kokeili lisää mekkoja.
Lopulta löytyi sopiva punainen mekko.
Siinä Siiri näytti kauniilta.

Päivän teki erityisen jännittäväksi se,
että kutsuille oli tulossa myös Simo Siili.
Siirin mielestä Simo oli ihana ja komea.
Hän oli nähnyt Simon
kerran aiemmin kaupungilla.
Siiri oli rakastunut Simoon heti
piikinpäitään myöten.
Simo ei kuitenkaan tiennyt,
että hänellä oli ihailija.

Päivän tunnelmaa latisti vain yksi asia.
Siirin olisi pakko ylittää yksin iso valtatie,
jotta hän pääsisi kutsuille.
Se pelotti Siiriä.
Hän oli kuitenkin päättänyt
olla urhea ja mennä kutsuille.
Edes valtatie ei voinut estää Siiriä.

Nämä olivat syksyn viimeiset kutsut.
Sen jälkeen siilit käpertyisivät kotikoloihinsa
ja vaipuisivat talvihorrokseen.

Nyt Siiri oli valmis.
Piikit kiilsivät ja
punainen mekko oli silitetty.
Lahja ja onnittelukortti olivat kassissa.

Mutta olipas kello paljon!
Kaunistautuminen oli vienyt Siirin ajantajun.
Kutsut alkaisivat kohta.
Siirille tuli kiire.
– Muista olla varovainen liikenteessä!
äiti huusi juoksevan Siirin perään.
– Muistan, muistan!
Siiri huusi ja riensi matkaan.

Varo Siiri!

Ensin Siirin reitti kulki talojen takapihoilla.
Siellä oli turvallista juosta,
kun autoista ei ollut vaaraa.
Sitten alkoi kuulua liikenteen melua.
Siiri lähestyi valtatietä.
Viimeisen talon kulman takaa paljastui suuri tie.
Autoja vilisti ohi kumpaankin suuntaan.

– Miten ikinä pääsen tien yli?
Siiri pohti katsellessaan liikennettä.
Kauempana näkyi suojatie.
Sitä pitkin pääsisi turvallisesti tien yli.
Siiristä suojatie tuntui kuitenkin kaukaiselta.
– Aikaa menee hukkaan, jos lähden suojatielle.
Yritän juosta tästä nopeasti yli,
kunhan sopiva väli tulee.
Nyt on kiire, juhlat alkavat kohta,
Siiri selitti itselleen.

Siiri vilkaisi nopeasti oikealle ja vasemmalle.
– Ehdin kyllä yli, hän päätti ja lähti juoksemaan.
Tie oli kuitenkin leveämpi
kuin Siiri oli arvioinut.
Siiri juoksi ja juoksi, mutta
tien reuna ei tuntunut lähestyvän.

Siiriä hengästytti.
Hän oli vasta puolessa välissä tietä.
Pienet jalat alkoivat tuntua raskailta.
Tie ei tuntunut loppuvan koskaan.

Samassa aivan Siirin nenän edestä pyyhkäisi auto.
Se tuli kuin tyhjästä!

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

Auton ilmavirta kaatoi Siirin kumoon.
Siiri kiljahti ja käpertyi palloksi keskelle tietä.
Autot soittivat äänitorviaan ja väistelivät
tiellä pyörivää piikkipalloa.
Siiri pelkäsi henkensä edestä
eikä uskaltanut katsoa ympärilleen.
Nyt oli vain ajan kysymys,
milloin joku autoista ajaisi hänen ylitseen.

Samalla sekunnilla
Siirin vierestä kuului vahva ääni:
– Ota kiinni tassustani! Nyt juostaan!

Mitään näkemättä tai ajattelematta,
Siiri totteli ja tarttui tassuun.
Hänet kiskaistiin ylös.
Siiri lähti tassun vetämänä juoksemaan.
Voimakas tassu veti häntä niin kovaa,
että Siiri tunsi melkein liitävänsä.

Komea pelastaja

Päästyään tien pientareelle,
Siiri ja tuntematon apuri
kaatuivat nurmikolle.
Kumpaakin hengästytti.
– Sinulle olisi voinut käydä huonosti,
auttaja tuumi huolestuneella äänellä.

Siiri nyyhkytti säikähtäneenä.
Hän oli kuitenkin helpottunut
täpärästä pelastumisestaan:
– Kauheaa, miten varomaton ja
uhkarohkea olin.
Vaikka äiti juuri sanoi…
Siiri pyyhki kyyneleensä
ja nosti katseensa kohti auttajaa.
Lause jäi kesken, koska Siirin suu loksahti auki.
Hän tunsi kuinka hänen poskensa
alkoivat punottaa.

Vieressä istui Simo Siili!
Siiri ei saanut sanaa suustaan.

Hän vain tuijotti Simon pitkiä silmäripsiä
ja kihartuvia piikkejä.
Voi sippura kun Simo on komea,
Siiri ajatteli ja huokaisi syvään.

Simo huomasi Siirin tuijotuksen ja kysyi:
– Minnekäs neidillä niin kiire oli?
– Päivänsyntymäkutsuille,
jännittynyt Siiri lipsautti.
– Tarkoitat varmaan syntymäpäiväkutsuille.
No sitten meillä taitaa olla sama matka,
Simo sanoi ja nousi pystyyn.

Hän ojensi taas Siirille tassunsa.
Siiri veti itsensä seisomaan
ja puhdisti parilla huitaisulla mekkonsa.
Rypistynyt ja tahrainen mekko
ei harmittanut häntä ollenkaan.
Eikä Siiri edes huomannut, että
hänen piikkejään peitti
paksu kerros maantiepölyä.

– Olemme jo myöhässä.
Lähdetään heti, niin ehditään
saada kakkua. Tässä on kassisi,
Simo ojensi kassin
ja patisti Siiriä matkaan.
Siiri vain hymyili kauniisti
ja lähti kulkemaan Simon vierellä.
Siiri tunsi leijuvansa ilmassa.
He kävelivät rinnakkain puiston halki.

Syntymäpäiväjuhlat

Synttärisankari oli ovella vastassa,
kun Siiri ja Simo saapuivat.
– Mitäs teille on tapahtunut?
Sankari ihmetteli nähdessään
Siirin ja Simon likaiset vaatteet.
– Tutustuttiin liikenteeseen,
Simo tokaisi ja onnitteli sankaria.

Siiri ojensi oman lahjansa.
Samalla hän sai soperrettua
sankarin korvaan onnitteluita ja pahoitteluita.

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

Siiri oli kiitollinen, ettei Simo kertonut muille,
kuinka tyhmänrohkeasti hän oli
käyttäytynyt liikenteessä.

Sankari katsoi Siiriä pitkään, iski silmää ja totesi:
– Taisi Siirillä olla onni onnettomuudessa.
Harvoin Siiri on noin hyväntuulinen,
vaikka mekko on rypistynyt ja piikit vinossa.
Siiri punastui ja liiti kakun luo
mairea hymy kasvoillaan.

Kutsuilla riitti monenlaisia herkkuja syötäväksi.
Sankari ihasteli saamiaan lahjoja.
Siilit keskustelivat tulevasta talvesta
ja horrokseen valmistautumisesta.
Monilla oli vielä paljon puuhaa
pesän kunnostamisessa talvea varten.
Tunnelma oli juhlava mutta haikea.
Kaikki tiesivät, että näkisivät toisensa
seuraavan kerran vasta keväällä.

Kun kutsut olivat päättymässä,
Simo tuli Siirin luokse ja sanoi:
– Taitaa olla parempi,
että saatan sinut suojatien yli.
Pääset turvallisesti perille minun kanssani.

Kotimatkalla Simo opetti,
ettei liikenteessä saanut kiirehtiä.
Maltti oli valttia.
Täytyi olla valppaana
ja noudattaa liikennesääntöjä.
Siiri lupasi olla jatkossa maltillisempi
ja lähteä ajoissa matkaan.

Siiri ja Simo katsoivat
oikealle ja vasemmalle kaksi kertaa
ennen kuin ylittivät tien.
Tien toisella puolella
he halasivat toisiaan hyvästiksi.
Simo antoi Siirille pusun poskelle.
– Olisipa jo kevät, Siiri huokasi haaveillen.
Sitten hän käveli rauhallisesti kotiin
sydän onnesta pamppaillen.

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

Oheistehtävät

Tavoitteet

Harjoitusten tavoitteena on ***ajattelutoimintojen*** (muistaminen, päättely, syy-seuraus jne.), ***kielellisten ja sosiaalisten*** taitojen kehittäminen vuorovaikutuksellisen ja toiminnallisen työskentelytavan avulla. Tavoitteena on myös ***luovaan toimintaan ja motorisiin harjoituksiin*** innostaminen tarinasta syntyneiden mielikuvien avulla. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista ja toisen asemaan asettumista.

Käsitteiden tunnistaminen

Ennen kuin aloitat tarinan lukemisen, tarkista että kaikki lapset tietävät mitä tarkoittaa: valtatie, talvihorros, suojatie, tyhmänrohkea, onni onnettomuudessa, äänitorvi, ilmavirta, käpertyä, liitää, maltti on valttia.

Lukemistavat

Aikuinen lukijana: Voit lukea koko tarinan läpi yhdellä kerralla tai rytmittää lukemista väliotsikoiden avulla pienempiin kokonaisuuksiin. Tarinan aikana voit tehdä kysymyksiä, joiden avulla saat selville lasten kuullun ymmärtämisen ja muistamisen taidot.
Lapsi lukijana: Lapset voivat lukea tarinan itsekseen tai pareittain. Aloitteleva lukija voi lukea esimerkiksi yhden luvun päivässä, jolloin lukemista ei tule liian paljon yhdellä kertaa.

Parityöskentelyssä toinen lukee ja toinen kuuntelee. Tarina on jaettu väliotsikoiden avulla pieniin osiin, jolloin vuoron vaihto on helppoa.

Jos kuuntelijan roolissa pysyminen on vaikeaa, saattaa korva-kortin näkyvissä pitäminen auttaa kuuntelijaa muistamaan oma tehtävänsä. Vastaavasti lukijalla on kirja-kortti. Kortit voi tehdä itse pahvista johon toiseen liimataan tai piirretään korvan kuva ja toiseen kirjan kuva.

Kerro tarinan pääjuoni ja/tai opetus

Lapsen on tärkeää oppia elämässään ***erottamaan olennaiset asiat epäolennaisista***. Taito löytää pääasia, ydin, tavoite tai opetus helpottaa kaikenlaisen informaation käsittelyä. Kun lapsi kertoo tiivistetysti tarinan juonen, hän paljastaa samalla omat kognitiiviset ja kielelliset taitonsa löytää tarinan pääkohdat ja opetus (erottaa olennaisen epäolennaisesta, päättelykyky), ymmärtää tarinan sisältöä ja juonenkulkua (kuullun ymmärtäminen) sekä palauttaa mieleen kuulemiaan asioita (muistaminen). Jos tarinan pääkohtien kertominen tuntuu vaikealta, pyydä lapsia kertomaan tarinan alku, keskikohta ja loppu.

Muistatko?

Valitse lasten taidoille sopivat kysymykset alla olevasta luettelosta.

Minne Siiri oli menossa?
Milloin Siiri oli aloittanut kutsuihin valmistautumisen?
Minkä väriseen mekkoon Siiri päätyi?
Mitä hän teki piikeilleen?
Miksi Siiri lähti kiireellä matkaan?
Miksi Siiri ei käyttänyt suojatietä?
Mitä tien ylityksen aikana tapahtui?
Kuka auttoi Siiriä?

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

Oheistehtävät

Kerro Siirin reitti kotoa juhlapaikalle.

Mistä kaikki vieraat puhuivat kutsuilla?
Milloin siilit vaipuvat talvihorrokseen?
Mitä ohjeita Simo kertoi Siirille liikenteessä kulkemisesta?

Päätteleminen ja syy-seuraus

Miksi Siiriä jännitti mennä syntymäpäiväkutsuille?
Miksi Siiri pelkäsi liikennettä?
Miten Siirille olisi käynyt, jos hän olisi käyttänyt suojatietä?
Miten Siirille olisi voinut käydä, jos Simo ei olisi auttanut häntä?
Miksi arvelet Siirin odottavan kevään tuloa?

Tunteiden tunnistaminen ja toisen asemaan asettuminen

Miksi Siirin äiti muistutti Siiriä olemaan varovainen liikenteessä?
Miltä Siiristä tuntui kun hän huomasi olevan pulassa keskellä tietä?
Mitä Siiri ajatteli Simosta kun Simo pelasti hänet?
Mitä Simo ajatteli pulaan joutuneesta Siiristä?
Miksi Siiriä ei harmittanut, vaikka mekko meni likaiseksi?
Minkälainen olo Siirillä oli pelastumisen jälkeen?
Miten Siirin äiti reagoi kuullessaan Siirin tienylityksestä?

Kuuntele ja kuvittele

Tunnista äänet ja pohdi missä kohdassa tarinaa ääni voisi kuulua.

Missä Siiri kuuli tällaista ääntä, mutta ei kiinnittänyt siihen huomiota? Koti: seinäkellon tikitys
Missä Siiri kuuli tällaisen äänen? Liikenne: lähestyvä mopo
Miksi Siiri kuuli tällaisen äänen? Liikenne: auton äänitorvi
Milloin Siiri kuuli tällaisen äänen? Ihminen: pussaamisen ääni

Tuottakaa ja keksikää itse ääniä (esim. juokseminen, hengästynyt, onnittelulaulun hyräily jne.), jotka liittyvät tarinan vaiheisiin ja arvuutelkaa niitä toisillanne.

Liittäminen omaan arkeen

Oletko sinä hätäillyt liikenteessä?
Oletko nähnyt jonkun rikkovan liikennesääntöjä?
Onko sinulle tapahtunut liikenteessä jotain pelottavaa tai läheltä piti -tilannetta?
Oletko auttanut toista henkilöä liikenteessä?

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

Oheistehtävät

Luova ilmaisu

Esittäkää tarina nukketeatterina, pöytäteatterina, pantomiimina tai näyttelemällä. Sopikaa kuka näyttelee Siiriä, Simoa, Siirin äitiä ja syntymäpäiväsankaria. Voitte keksiä myös lisärooleja tarvittaessa. Pohtikaa yhdessä mitkä kohtaukset esitykseen otetaan (tarinan kiteyttäminen) ja niiden vuorosanoja.

Esittäkää pantomiimina yksin tai pienissä ryhmissä tarinaan liittyviä pysähtyneitä tilannekuvia tai kohtauksia. Sopikaa ryhmäläisten kanssa minkä tilanteen esitätte. Asettukaa kohtauksen vaatimiin asentoihin ja asetelmiin. Muokatkaa vaatetustanne tai ottakaa mukaan joitakin tilanteen vaatimia esineitä. Pysykää tilanteen vaatimissa asennoissa ja pyytäkää muita arvaamaan, mistä tilanteesta on kyse. Jos muut eivät arvaa mistä tilanteesta on kyse, joku voi käydä haastattelemassa paikallaan pysyviä esittäjiä kysymällä heiltä esimerkiksi: Kuka olet? Mitä teet? jne. Asetelma voi myös tarvittaessa lähteä liikkeelle ja esittäjät käyttää ääntään, jolloin arvaaminen helpottuu.

Piirtäkää tarinasta sarjakuva.

Ikuistakaa tarinan mieleenpainuvin kohtaus tai hahmo maalaamalla siitä kuva tai askartelemalla tai muovailemalla siitä kolmiulotteinen taideteos.

Tanssikaa ja laulakaa liikenteeseen liittyvän laulun tahdissa (Lasten liikennelaulu, Liikennevalo) tai lausukaa ääneen liikenteeseen liittyvä runo tai loru. Pohtikaa niissä olevaa sanomaa ja kerratkaa liikennesääntöjä. Vinkki: Liikennesääntöjä voi kerrata myös Pikku Kakkosesta tutuksi tulleiden Maltin ja Valtin kanssa Ylen verkkosivuilla.

Kerro oma tarinasi

Kannusta lasta kertomaan oma liikenteeseen liittyvä tarina ja piirtämään siitä kuva tai kuvasarja.
Kirjoita tarina ylös ja lue se kaikkien kuullen. Keskustelkaa tarinasta.

Sensomotoriset harjoitukset

Näyttäkää miten kovaa Siiri ja Simo juoksivat tien yli. Juoskaa nopeita spurtteja kuvitellut tien yli.

Menkää samalla tavalla kerälle, kuin Siiri meni liikenteen keskellä. Tehkää kuperkeikkoja, jotta pääsette pois liikenteen keskeltä.

Pyyhkikää itsestänne tiepölyt pois samalla tavalla kuin Siiri ja Simo: vasemmalla kädellä oikea kehon puoli ja oikealla kädellä vasen kehon puoli.

Leikkikää liikenneleikkejä teipistä tehtyjä teitä pitkin. Muistakaa väistää toisianne ja katsoa ennen suojatietä oikealla ja vasemmalle samalla tavalla, kuin Siiri ja Simo tekivät paluumatkalla.

© Oppimateriaakeskus Opike 2023